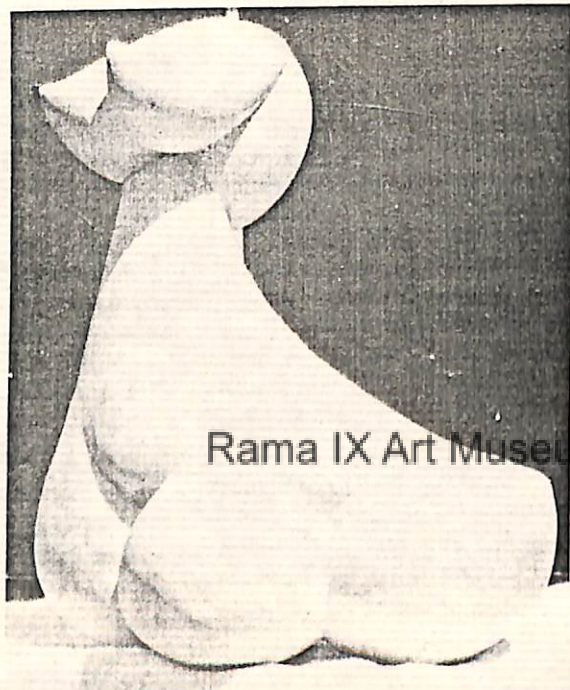

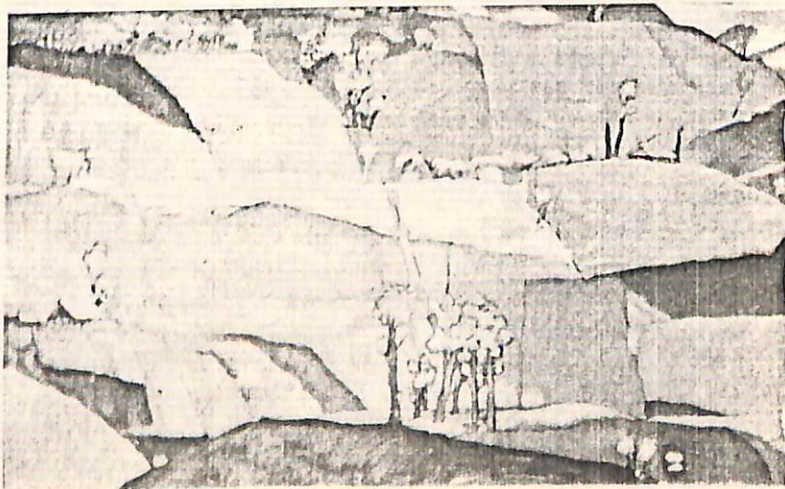

“มุมหนึ่งของความจริง”
กนกฤทธิ์ ภาระราช
ปูนพลาสเตอร์ สูง 42

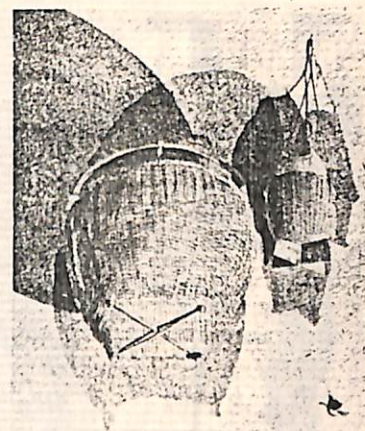
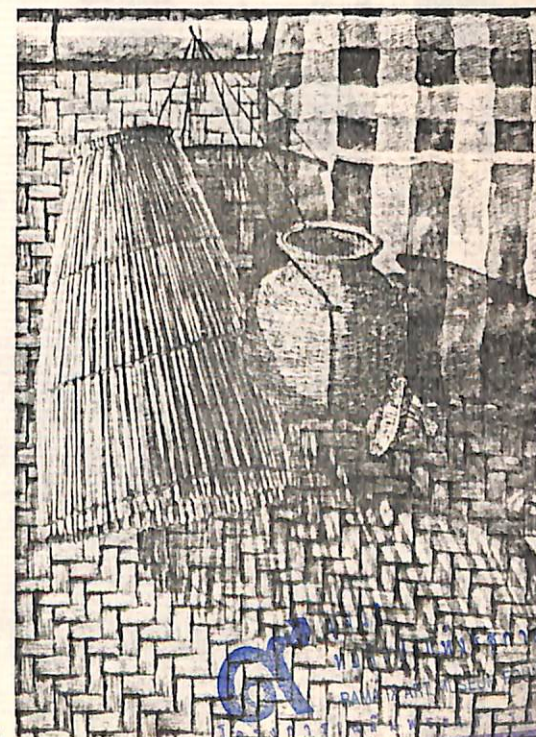
K217

Rama IX Art Museum Foundation

“กระท่อมบนภูเขา”
อิทธิพร ชงอินเนตร
สีอะครายลิกบนผ้าใบ

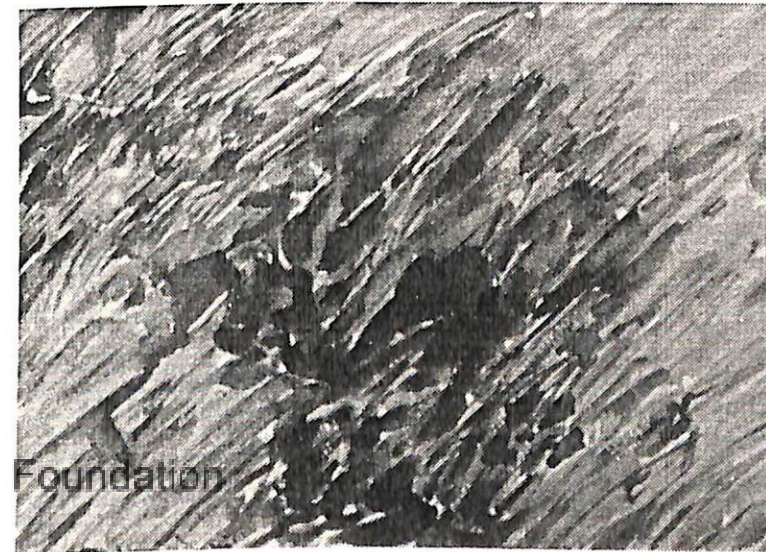
บน “กระบุง”, ถ้าง “ตุ้ม” เดชา ศิริภาษณ์,
สีน้ำ ขนาด 60 × 100 ซม.

B-CAT-1-0353

Rama IX Art Museum Foundation

P507

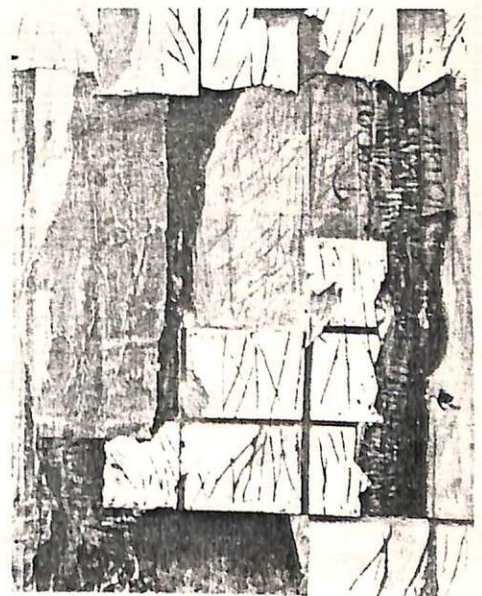

"Dancing Flowers, 1-2" พินณุ ริระกนก, สีน้ำ

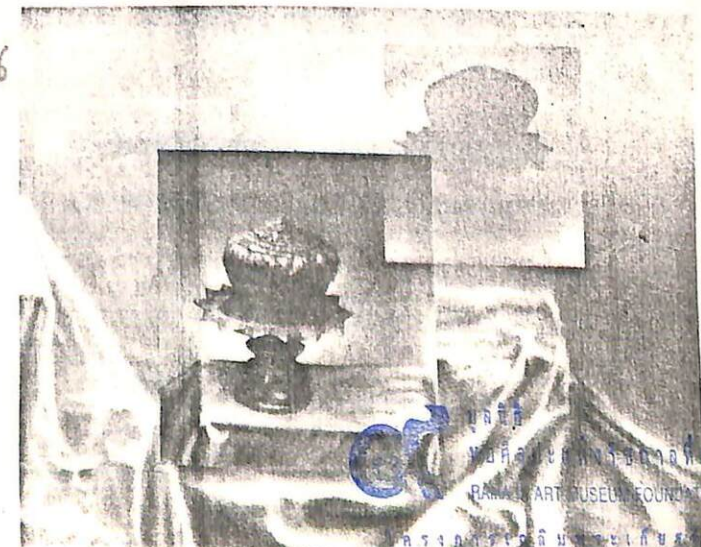
A218

"รอยอดีต" คำนวณ พัทธักษ์
เทคนิคผสม, 100 x 180

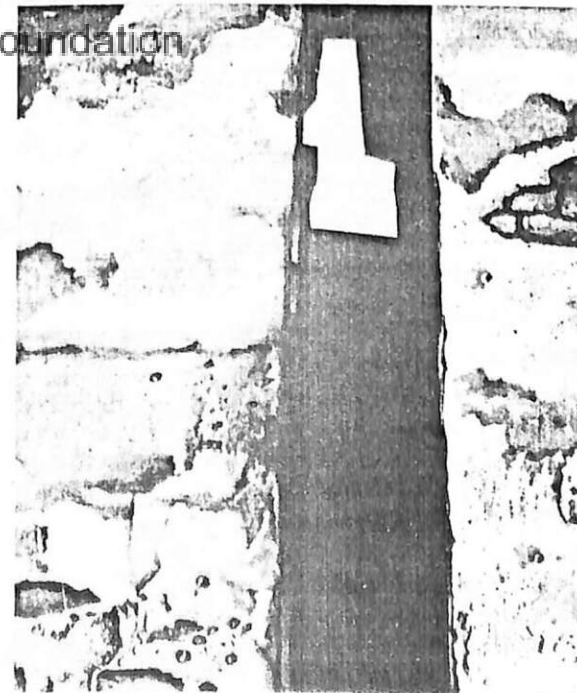
"ของแม่" ทรงพล อุบัติกุล แอร์บรัช

57/66

"รอกหิน 1.2" ฤๅณศ ศิลลศัฏฐ์
เทคนลคผลสม ขนาด 60 × 75

Rama IX Art Museum Foundation

พลพลภัณทศถณนแห่งชดัชอนแก่น

ร่วมกัฏ

ศลปนกลุ่มสละเต

ขอเชลยชม

การสละดงศลปกรรมกลุ่มสละเต

คร้งที่ 1 พ.ศ. 2529

ณ พลพลภัณทศถณนแห่งชดัชอนแก่น

15 พฤษจลกายน - 28 ธันวากม 2529

นายศักดา อ้อพงษ์

ผู้ว่าราชการจังหวดัชอนแก่น

ประธณนในพลลลเปด วันศุกร์ที่ 14 พฤษจลกายน 2529 เวลา 10.00 น.

สละเต

ISBN 974-855-235-8

การแสดงศิลปกรรมกลุ่มสละเต

ครั้งที่ 1 16 พ.ค. - 28 พ.ค. 25

ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติขอนแก่น

ที่ปรึกษา

อิมทรวง ศรีพนาวงษ์

ไพโรจน์ สโมลา

สุวิทย์ สติวิทย์นันท์

อภิชัย ชงอินเนตร

คงฤทธิ ภาวราช

บรรณาธิการ

พิษณุ วีระกนก

ถ่ายภาพ/ผลิตสื่อ

คณิศร ศรีสุข

ทรงพล อุประิทธิกุล

ชยกรแบบรูปเล่ม

บุญมี เหลืองน้อย

จักรูปเล่ม

ประสิทธิ์ชัย พรหมบุญญาติ

ศิษย์อักษร

น้ำทิพย์ อ่าพันทอง

พิมพ์ที่ หจก.ภาพพิมพ์

187/25 ทรวงกวดาวดิษฐ์ อ.อุบลรัตน์

บางอัน บางกอกน้อย กทม.

โทร. 4330026-7

พิมพ์ครั้งแรก พฤศจิกายน 2525

จัดจำหน่าย

ชเรศ ศรี บัณฑิตทรงกลมสมัยจำกัด

80/21-25 ต.ราชปรารภ มีกทะเลิน พญาไท

หน้าโรงภาพยนตร์ไอเอ. โทร. 2455588

กทม. 10400

ราคาเล่มละ 25 บาท

บท.บ่น

จนแล้วเจียม

จริงๆ แล้ว ตั้งใจจะพิมพ์ภาพผลงาน
ศิลปะระบบสี่สีด้วยเห็นว่า สุจิตตรการแสดง
ศิลปะนั้น สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องให้มีภาพ
ผลงานเป็นภาพสี่ สี ผมเตรียมการไว้หมดแล้ว
ถ่ายสไลด์ ออกแบบหน้า ติดต่อโรงพิมพ์
และลงตารางเวลาเพื่อการพิมพ์ระบบสี่สีไป
ทุกอย่างเป็นไปตามระบบที่ผมคาดหวังและ
วางแผนงานไว้
แล้วก็ผิดหวังด้วยความหนาขึ้นตาบาน คำ
การยอมรับต่อสภาวะการณที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน
เราไม่สามารถจะหาเงินสนับสนุนลงโฆษณา
ได้มากนัก แม้ว่าเมื่อรวมกับจำนวนที่เรา
ขึ้นกันก็พอจะพิมพ์สี่สีได้บ้าง แต่ได้น้อย ไม่
สามารถที่จะเผยแพร่ในวงกว้างได้ จึงต้อง
สนใจพิมพ์สี่สีเดียว สีน้อยแต่ได้มาก โอกาส
เผยแพร่สู่สังคมกว้างขวางมากกว่า ก็เลยเอ
วิธีนี้ สบายใจดี ไม่ต้องเป็นหนี้โรงพิมพ์
ที่ยังสร้างงานศิลปะอยู่ทุกวันนี้ นอกเหนือ
จากการฝึกมือไม่ให้เลวกว่าที่เลวอยู่แล้ว
ก็พยายามหาเรื่องที่เราทำได้แล้วสบายใจ
เมื่อคนทำสบายใจแล้ว คนดูก็คงจะสบายใจ
ตามไปด้วย หนี้สินเงินทองเป็นของใครก็ไม่
อย่าให้มายุ่งกับเราเลย ไม่เช่นนั้น ปีหน้าจะ
ไม่มีงานมาแสดงให้สังคมดู หนี้สินเป็นบ่อ
เกิดแห่งความไม่สบายใจ ไม่ว่าจะเป็นหนี้เงิน
หนี้ทองหรือหนี้ใจ เมื่อใจไม่สบายแล้ว เอ
เงินมาทุบหัว จ้างก็ไม่เขียนรูปให้ดู สวัสดิ์

พิษณุ วีระกนก

23 ต.ค. 29

สารบัญ

หน้า

N

7322.5

เลขหมู่ 7322.5

เลขทะเบียน 041879

วัน.เดือน.ปี 29.เม.ย.2530

14 พ.ค. 7530

11 โครงการการแสดงศิลปกรรม
กลุ่มสละเต

15 ธรรมชาติหรือลักษณะทั่วไป
ของสุนทรียศาสตร์
ม.ล.นิพัทธา เทวกุล

25 นิทรรศการศิลปะครั้งละคำ..
คำว่า "นิทรรศการ"
อารี สุทธิพันธุ์

31 นิทรรศการศิลปะ เรื่องส่วนตัว
ของศิลปินหรือเรื่องส่วนรวม
วิบูลย์ ลี้สุวรรณ

36 ลายแกะสลักบนเดวียนอีสาน
สุวิทย์ สติวิทย์นันท์

41 มูลเหตุของการสร้างพระพุทธรูป
นันทวรรณ จันทนะพะลิน

55 ความงดงามในทางโลกกับความ
งดงามทางศิลปะ
คงฤทธิ ภาวราช

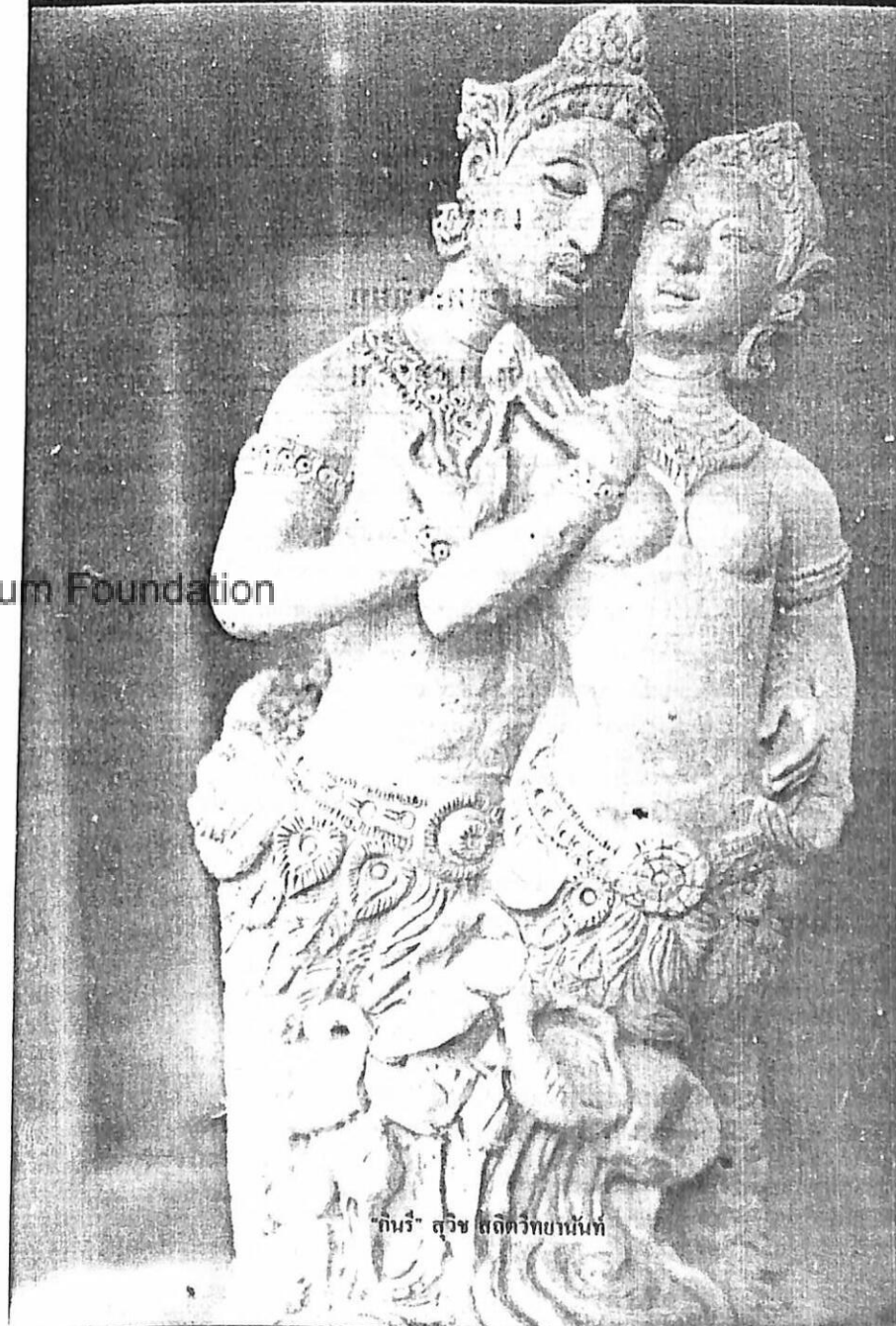
61 ศิลปศึกษาในภูมิภาค หนทาง
ที่ห่างไกลจากดวงดาว
คณิศร ศรีสุข

65 พระเจ้าสถิตย์ ณ ที่มีความรัก
ลือโอ ตอลสตอย เขียน
สุวิทย์ บุศราคำ แปล

78 กาส
วิชาญ หิรัญเกิด

81 ศิลปินผู้ร่วมแสดงงาน

Rama IX Art Museum Foundation

"กนิวี" สุวิชัย ศิลปินแห่งชาติ

โครงการ
การแสดงศิลปกรรมกลุ่มสะเลเต
ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2529

หลักการและเหตุผล

ตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน กรุงเทพมหานครยังคงเป็นศูนย์รวมของความเจริญของประเทศ แม้ว่ารัฐบาลจะตระหนักถึงปัญหาที่ว่า กรุงเทพมหานครมิใช่ประเทศไทย โดยพยายามหาหนทางที่จะกระจายความเจริญออกสู่ชนบท เช่น การจัดตั้งสถาบันการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นศูนย์รวมของการศึกษาประจำภาคต่างๆ ทั้งนี้เพื่อปิดกั้นมิให้นักศึกษาไหลบ่าเข้าไปยังเมืองหลวงแต่เพียงแห่งเดียว ถึงกระนั้นก็ตามความเจริญและความทันสมัยในระดับภูมิภาคก็ยังไม่สามารถก้าวทันความรุดหน้าของกรุงเทพมหานครได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทบาทเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ถ้ามองถึงสภาพโดยทั่วไปแล้ว ประชาชนในส่วนภูมิภาคยังให้ความสนใจน้อย ดังนั้นการจัดแสดงงานศิลปะแต่ละครั้งเพื่อหวังความสำเร็จผลตามเป้าหมาย จึงต้องจัดขึ้นที่กรุงเทพฯ เพราะเป็นศูนย์รวมของศิลปวัฒนธรรมดังที่เคยมีมา

จากเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วนี้ กลุ่มอาจารย์ผู้สอนศิลปะในมหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ตระหนักเป็นอย่างดีว่า หน้าที่หลักของอาจารย์ผู้สอนศิลปะในสถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ย่อมจะต้องทำการสอนและทำการวิจัยควบคู่ไปด้วย จึงจะเกิดผลต่อความเจริญก้าวหน้าทางด้านการเรียนและการสอนศิลปะในปัจจุบัน ในที่สุดก็ได้มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า กลุ่มอาจารย์ผู้สอนศิลปะควรมีการจัดแสดงผลงานศิลปะขึ้น เพื่อกระตุ้นนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ให้มีความสนใจและเข้าใจคุณค่าในศิลปะ ลักษณะประจำท้องถิ่นและลักษณะสากล โดยใช้สถานที่ที่เหมาะสมในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นจังหวัดหลักของการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญของภาคอีสานขึ้นเป็นแห่งแรก หลังจากนั้นจึงจะมีการเคลื่อนย้ายไปยังจังหวัดใกล้เคียงต่อไป และจะขยายให้กว้างขวางไปยังภาคอื่น ๆ ของประเทศ เพื่อให้เกิดผลต่อการแลกเปลี่ยนแนวความคิดและทัศนคติของการสร้างสรรค์ศิลปะต่อกลุ่มศิลปินภาคต่าง ๆ ตลอดจนประชาชนผู้สนใจโดยทั่วไปอีกด้วย ทั้งนี้ย่อมเป็นแรงกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการตื่นตัว ได้มองเห็นการพัฒนารูปแบบการสร้างสรรค์ศิลปะและเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมของไทยด้วย

ผลงานศิลปกรรมจะประกอบด้วย จิตรกรรม ประติมากรรมและศิลปหัตถกรรม ซึ่งผลงานศิลปะที่สำเร็จออกมาเป็นรูปธรรมเหล่านี้สร้างสรรค์ขึ้นจากกำลังกายและภูมิปัญญาของศิลปิน โดยมีเจตนาเพื่อเสนอคุณค่าแห่งความงามอันละเอียดอ่อน อันจะเป็นผลต่อการยกระดับของจิตใจ ให้สามารถซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะต่อสังคมโดยทั่วไปได้

จุดมุ่งหมายของโครงการ

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานศิลปกรรมของกลุ่มสละต่อสังคมอย่างกว้างขวาง
2. เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติและแนวความคิดทางการสร้างสรรค์ศิลปะต่อสังคมโดยทั่วไป
3. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่าของศิลปะต่อสังคม

สถานที่และระยะเวลาของการแสดงผลงานศิลปกรรม

จะจัดแสดงขึ้นเป็นครั้งแรก ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติขอนแก่น ระหว่างวันที่ 15 พฤศจิกายน 2529 ถึงวันที่ 28 ธันวาคม 2529 เวลา 9.00 น. - 16.00 น. ยกเว้น

วันจันทร์, วันอังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์ พิธีเปิดจะมีขึ้นในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2529 โดยเรียนเชิญนายศักดิ์ดา อ้อพงษ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นเป็นประธานในพิธี

กรรมการที่ปรึกษา

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
นายพิมพ์ รัตนคุณศาสน์
นางทรงศิริ สุวรรณศรี
นายอัมพรทอง ศรีพนาวงศา
นางสาวศิวัช ภูเพ็ชร
นายวีระสิทธิ์ ชูแสงทอง

กรรมการดำเนินงาน

นายไพโรจน์ สโมสร	ประธานกรรมการ
นายอิทธิพร ชงอินเนตร	กรรมการ
นายคงฤทธิ ภาระราช	กรรมการ
นางเกศินี นิสสัยเจริญ	กรรมการ
นายคำนวน พัทธ์	กรรมการ
นายเกียรติการุณ ทองพรมราช	กรรมการ
นายทรงพล อูปชิตกุล	กรรมการ
นายเดชา ศิริภาณุ	กรรมการ
นายวิชาญ หิรัญเกิด	กรรมการ
นายสมเกียรติ เจริญสุข	กรรมการ
นายคณศ ศิลสัตย์	กรรมการ
นายพิษณุ วีระกนก	กรรมการ
นายสุวิธ สติวิทยานันท์	กรรมการ, เลขานุการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดการตื่นตัวทางด้านศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องการศิลปศึกษาในห้องเรียน
2. เป็นการเสนอบทบาทและหน้าที่ของกลุ่มสาระศิลปะให้เป็นที่รู้จักแก่ประชาชนภายในท้องถิ่น
3. เป็นการกระตุ้นให้มีการจัดแสดงผลงานศิลปกรรมร่วมสมัยในภูมิภาคเพิ่มมากขึ้น

สถานที่ติดต่อ

นายไพโรจน์ สโมสร และนายสุวิธ สติวิทยานันท์ ภาควิชามนุษยศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 40002 โทร. 236199, 236499,
236755-756 โทร. 1999

ร.ร.อนุบาลพัฒนาเด็ก

ถ.ศรีจันทร์ ตรงข้ามวิทยาลัยเทคโนโลยีฯ จังหวัดขอนแก่น
โทร. 222869

รับเด็กตั้งแต่อายุ 2 ขวบ มาเรียน มาเล่น มาสนุก
และบริการใหม่พิเศษ

เด็กทุกคนจะได้รับการสอนว่ายน้ำ โดยครูพลศึกษาด้วยสระว่ายน้ำ
ใหม่ ได้มาตรฐาน และถูกสุขอนามัย มีรถบริการรับ-ส่งถึง 4 คัน

ธรรมชาติหรือลักษณะทั่วไป
ของสุนทรียศาสตร์
(THE NATURE OF AESTHETICS)

ม.ล.นิพาดา เทวกุล

ธรรมชาติและขอบเขตของสุนทรียศาสตร์ในฐานะที่เป็นหลักเกณฑ์

หลักเกณฑ์ที่เรียกว่าสุนทรียศาสตร์นั้น เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความงาม และ
สิ่งตรงกันข้ามกับมันคือ ความน่าเกลียด และยังรวมถึงการศึกษาทั่วไป และทางทฤษฎี
ของศิลปะ และของประสบการณ์ชนิดที่เกี่ยวข้องกัน เช่น ปรัชญาศิลปะ ศิลปวิจารณ์
จิตวิทยา และสังคมวิทยาของศิลปะ ที่มีการเน้นคำว่า "ทั่วไป" ก็เพราะการศึกษาเฉพาะ
ด้านเกี่ยวกับงานศิลปะแขนงหนึ่งแขนงใด หรือศิลปินคนหนึ่งคนใดโดยเฉพาะนั้น ตาม
ธรรมดาแล้วไม่ถือกันว่าเป็นตัวอย่างของ aesthetics ถึงแม้ว่ามันจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับ
สุนทรียศาสตร์ก็ตาม สุนทรียศาสตร์นั้นมักจะได้รับนิยามกันโดยเฉพาะว่าเป็นศาสตร์
ของสิ่งที่งาม ซึ่งเป็นคำนิยามที่แสดงนัยถึงโครงสร้างอันเป็นระเบียบของความรู้ที่ครอบคลุม
ขอบเขตเนื้อหาเฉพาะวิชานี้ ถึงแม้ว่าการพูดเช่นนี้จะก่อให้เกิดปัญหาขึ้นว่า ศาสตร์ที่
แท้จริงคืออะไร และเนื้อหาของมันคืออะไร แต่อย่างน้อยที่สุดมันก็มีประโยชน์ในการทำ
ให้สุนทรียศาสตร์ไปเกี่ยวข้องกันกับวิชาเฉพาะที่อื่น ๆ กันในปัจจุบัน และเป็นการแนะนำ
มันอาจจะเป็นการพัฒนาแบบใหม่ ๆ ซึ่งที่จริงแล้วมันก็เป็นเช่นนั้นด้วย

Rama IX Art Museum Foundation

ศิลปะนั้นอาจจะรวมถึงศิลปะการแสดง, จักรศิลป์, ดนตรี, การเต้น และวรรณคดี ในสมัยโบราณไม่มีการแบ่งให้เห็นอย่างชัดเจนระหว่าง วิจิตรศิลป์และอรรถศิลป์ (aesthetic & Useful art)

ถึงแม้ว่าสุนทรียศาสตร์จะได้ทำการศึกษาศิลปะต่าง ๆ โดยใช้ความเข้าใจทางปัญญา หรือ การอ้างเหตุผล เข้าไปอธิบายมากขึ้นต่างกันไป แต่เราจะต้องจำไว้ว่า เราจะต้องไม่เอาสุนทรียศาสตร์ในฐานะที่เป็นหลักเกณฑ์ทางปรัชญาไปปะปนกับศิลปะเป็นอันขาด เพราะการพัฒนาสุนทรียศาสตร์ให้เป็นศาสตร์ทางประสบการณ์ หรือการใช้ปรัชญาเข้าไปอธิบายสุนทรียศาสตร์นั้นไม่เป็นการเพียงพอที่จะก่อให้เกิดพลังสร้างสรรค์ในตัวศิลปิน หรือไม่เป็นการเพียงพอที่จะก่อให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจกับผลงานศิลปะนั้น ๆ ขึ้นในตัวผู้ดูหรือผู้ชมเลย

นอกจากนี้ก็มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจ อธิบาย และบางทีก็ตีคุณค่าให้กับงานทางศิลปะเหล่านี้ แต่การตีคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ยังเป็นไปอย่างเชื่อขาในการพัฒนาเข้าไปหาสุนทรียศาสตร์ที่แท้จริง

ธรรมชาติและบ่อเกิดของสุนทรียศาสตร์สมัยใหม่

ในสมัยกรีกนั้น ยังไม่มีการแยกเป็นศาสตร์เฉพาะต่าง ๆ อย่างปัจจุบัน แต่พวกนี้ก็มีใครกระหายในความรู้เป็นอย่างมาก ในสมัยนี้มีเทคนิคและความชำนาญเฉพาะด้าน เช่น ช่างทำรองเท้า ช่างไม้ต่อเรือ เติมน้ำประมง กลสิกรรม และเลี้ยงสัตว์ แต่ในหมู่ของคนที่แสวงหาความรู้ในตัวของตัวเองที่เรียกว่านักปรัชญา ถึงแม้ว่าจะมีสำนักความคิดที่มีทัศนะตรงกันข้ามกันในเรื่องต่าง ๆ ก็ไม่มีการแบ่งแยกเรื่องเนื้อหาศาสตร์ต่าง ๆ ไม่ได้แยกตัวออกไปจากปรัชญาจนกระทั่งหลายร้อยปีต่อมา โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 18 และหลังจากนั้นเรื่อยมา การแยกตัวออกของศาสตร์ต่าง ๆ นั้นเกิดขึ้นเมื่อในศาสตร์แต่ละศาสตร์นั้นมีเรื่องที่จะเรียนรู้มากมายจนกระทั่งคน ๆ เดียวไม่สามารถกระทำการเรียนรู้ทั้งหมดได้

อย่างไรก็ตามปรัชญา ยังคงสืบต่อความเป็นศูนย์กลางของความรู้ที่ไม่ได้แยกเฉพาะออกไปเป็นศูนย์กลางของความเข้าใจทั่ว ๆ ไป และในฐานะที่เป็นพื้นฐานของความเป็นไปในของวิชาเฉพาะต่อไปในอนาคต ศาสตร์เฉพาะศาสตร์สุดท้ายที่แยกตัวออกไปจากปรัชญา คือ จิตวิทยา ในกลางปี 1920 ซึ่งก่อนหน้านั้น จิตวิทยาเป็นวิชาเฉพาะในแขนงของปรัชญา สุนทรียศาสตร์อยู่ในสถานภาพเช่นที่ว่านี้ในปัจจุบันคือมันยังคงเป็น

ส่วนหนึ่งของปรัชญา มีลักษณะพิเศษเฉพาะของตัวเองแต่ยังไม่มากพอที่จะแยกตัวออกไปได้อย่างสมบูรณ์

Baumgarten ให้ชื่อสาขาวิชานี้

สุนทรียศาสตร์นั้น ประกาศตัวเองค่อนข้างช้า ว่าเป็นสาขาเฉพาะภายในปรัชญา และค่อนข้างช้าในการได้ชื่อมาเป็นของตัวเอง ชื่อ aesthetics นั้นแรกเริ่มเดิมทีปรากฏใน Reflections on Poetry (1735) อันเป็นบทความของ Baumgarten นักคิดปัญญานิยมที่ได้รับอิทธิพลของ Descartes บิดาแห่งปรัชญาสมัยใหม่ และ Leibniz นักปรัชญาเยอรมัน นักปรัชญาทั้ง 2 นี้ ไม่ได้ให้ความสนใจกับเรื่องสุนทรียศาสตร์ พวกเขามุ่งสนใจอยู่กับสิ่งที่ Descartes เรียกว่า "clear & distinct idea" อันเป็นระบบความคิดที่พัฒนาอยู่ในตรรกวิทยาและคณิตศาสตร์ Descartes จะจำกัดความรู้ว่าเป็นความรู้ทาง conceptual อย่างไรก็ตาม Baumgarten ได้สังเกตว่า ความรู้ทางผัสสะและความรู้สึก (sensory & perceptual) ได้ถูกตัดทิ้งไป Baumgarten รู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของเขาที่จะค้นหาความรู้ที่ปรากฏในโคลงกลอนและในศิลปะอื่น การจำกัดลักษณะความรู้ของ Descartes ก่อให้เกิดการละเลยอย่างสำคัญเกี่ยวกับความรู้ด้านผัสสะเหล่านี้ ดังนั้นเขาจึงเริ่มตั้งต้นทำการแก้ไขข้อละเลยนี้เสีย

ขณะที่ Descartes จะเน้นในความรู้ที่ได้มาจากการคิดด้วยเหตุผลว่าเป็นความรู้ที่แท้จริง เพราะมีความแน่นอนตายตัว Baumgarten จะเน้นในความรู้ทางผัสสะที่พบในโคลงกลอนและงานศิลปะอื่น ๆ Baumgarten ใช้คำกรีก (aisthesis) ซึ่งแปลว่าการรับรู้ด้วยผัสสะมาใช้เรียกความรู้จากผัสสะ (Conceptual cognition คำว่า aesthetics ก็เกิดขึ้น และกลายเป็นคำที่ใช้กันทั่วไปจนทุกวันนี้ Baumgarten สรุปงานวิเคราะห์ของเขาว่า คุณค่าและความงามทางสุนทรียศาสตร์ของคำประพันธ์นั้นเป็นสัดส่วนกับเนื้อหาของความคิดที่ชัดเจน หรือคนปัจจุบันจะพูดว่า คุณค่าทางสุนทรียของงานศิลปะอันใดนั้นมีสัดส่วนขึ้นกับความชัดเจนแจ่มแจ้งของประสบการณ์ที่งานศิลปะชิ้นนั้นก่อให้เกิดขึ้น งานของ Baumgarten เป็นการเริ่มศึกษาสุนทรียศาสตร์ในฐานะที่เป็นการศึกษาพิเศษเฉพาะในสาขานั้น

ปัญหาที่สำคัญของสุนทรียศาสตร์คือ อะไรเป็นเนื้อหาสาระที่สำคัญในการศึกษาสุนทรียศาสตร์ คำตอบก็คือ การตอบสนองหรือประสบการณ์ที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะที่งานศิลปะหรือสิ่งสวยงามตามธรรมชาติก่อให้เกิดขึ้น นั่นก็คือเราพยายามศึกษา

ประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม นอกจากประสบการณ์ทางสุนทรียะแล้ว เราก็ไม่สามารถที่จะทอดทิ้งการศึกษางานศิลปะซึ่งจะต้องดำเนินพร้อม ๆ กันไปด้วย เพราะทั้งประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์และงานศิลปะต่างก็มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันและกัน จึงเป็นไปได้ที่จะมีทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ที่ไม่สามารถจะอธิบายได้ว่าทำไมงานศิลปะบางอย่างจึงเป็นตัวกระตุ้นที่ดีที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ทางสุนทรียะขึ้น และความสมเหตุสมผลของทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ใด ๆ นั้น ก็จะต้องหาจากศิลปะเท่านั้น

เพื่อที่จะให้เข้าใจธรรมชาติของสุนทรียศาสตร์ได้ดีขึ้น ผู้เขียนจึงได้ยกความคิดเรื่องลักษณะของความงามหรือประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์ของ George Santayana นักสุนทรียศาสตร์สมัยใหม่ที่มีชื่อเสียงของอเมริกัน และปรัชญาศิลปะของ Benedetto Croce นักสุนทรียศาสตร์สมัยใหม่ชื่อของอิตาลีมาอธิบายในที่นี้ด้วย

สุนทรียศาสตร์ คือ ทฤษฎีเรื่องคุณค่า

ในเรื่องสุนทรียศาสตร์นี้ เราจะเรียนรู้ว่า ความงามนั้นปรากฏขึ้นได้อย่างไรเมื่อไร และทำไมจึงเป็นเช่นนั้น มีเงื่อนไขอะไรบ้างที่สิ่งต่าง ๆ จะต้องมีการที่จะเป็น "สิ่งที่สวยงาม" ได้ นอกจากนี้เราก็จะต้องรู้ว่าองค์ประกอบอะไรในธรรมชาติของเราที่ทำให้เราสามารถ "รับ" ความงามต่าง ๆ ได้ ตลอดจนองค์ประกอบของสิ่งที่สวยงามมีความสัมพันธ์อย่างใดกับการกระตุ้นให้สมรรถนะในการ "รับ" ความสวยงามในตัวเรากระทำขึ้นมา สิ่งเหล่านี้จะทำให้เราเข้าใจถึงความซาบซึ้งทางความงามว่าเป็นอย่างไร

สมัยโบราณเรียกสุนทรียศาสตร์ว่า criticism คำ ๆ นี้ก็ยังคงใช้กันอยู่ในการพิจารณาความงามของศิลปะโดยใช้เหตุผลเป็นหลัก คำ ๆ นี้จะให้ความหมายที่แคบไปเพราะเราไม่สามารถจะพูดถึงความพึงพอใจในธรรมชาติว่าเป็น criticism เราไม่ได้มองความงามของพระอาทิตย์ยามอัสดงคตด้วยสายตาวิพากษ์วิจารณ์จากเหตุผล เรา "รู้สึก" ถึงความงามนั้น และเกิดความ "พึงพอใจ" คำว่า criticism จะเน้นมากไปในทางการตัดสิน การเปรียบเทียบกับมาตรฐานต่าง ๆ เราอาจจะอธิบายความงามเช่นนั้นได้ แต่ความงามที่แท้จริงแล้วไม่สามารถจะวัดกันด้วยกฎเกณฑ์ มันอยู่นอกกฎเกณฑ์ เพราะกฎเกณฑ์นั้นเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยความงามสร้างขึ้นมามากทีหนึ่ง

ในสมัยใหม่นี้เรามีคำว่า aesthetics ใช้สำหรับสุนทรียศาสตร์ aesthetics ก็คือทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ด้วยผัสสะหรือทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้สึกในเรื่องความงาม

คำว่า aesthetics สมัยใหม่จะเป็นการรวมเอาความหมายเดิมของ criticism ไว้ด้วย กล่าวคือ สุนทรียศาสตร์เป็นการตัดสินเกี่ยวกับคุณค่าซึ่งเป็นการกระทำจากสัญชาตญาณของมนุษย์ และเป็นการกระทำโดยการทันที คุณค่าเหล่านี้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กันกับความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ ความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจที่ไม่มีคุณค่าทางความงามเข้าไปเกี่ยวข้องแล้ว เราไม่ถือว่าเป็นความรู้สึกในเรื่องเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ ดังนั้นสุนทรียศาสตร์จึงเป็นการรับรู้ในเรื่องของคุณค่าความงาม

มีนักคิดบางท่านกล่าวว่า มนุษย์ต่างจากสัตว์เพราะมนุษย์เป็นสัตว์ที่มีการ "ให้" คุณค่ากับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ถ้าไม่มีการรับรู้ของมนุษย์ คุณค่าต่าง ๆ ก็คงไม่มีอยู่ในโลก และคุณค่าที่มนุษย์ให้กับสิ่งต่าง ๆ นั้น จะมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกของมนุษย์อย่างใกล้ชิด ดังนั้น มันไม่ใช่การรับรู้ธรรมดา ๆ ทั่ว ๆ ไปเท่านั้น แต่จะต้องเป็นการรับรู้ทางอารมณ์ความรู้สึกที่เป็นสิ่งจำเป็นในการ "ซาบซึ้ง" ในคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัวเรา

ความชอบหรือความประทับใจทางสุนทรียะนั้น เป็นสิ่งที่ปราศจากเหตุผล

สิ่งที่ดีที่สุดคือสิ่งที่เราชอบมากที่สุด อย่างที่นักคิด Spinoza เคยกล่าวไว้ว่า "เราไม่เคยปรารถนาสิ่งใดเพราะมันเป็นสิ่งที่ดีเลย แต่มันเป็นสิ่งที่ดีเพราะเราปรารถนามันต่างหาก" คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์เกิดขึ้นจากปฏิกิริยาโดยทันทีที่ไม่สามารถจะอธิบายได้ของสัญชาตญาณมนุษย์ อันเป็นส่วนที่ปราศจากเหตุผลในธรรมชาติมนุษย์ ส่วนที่เป็นเหตุผลของธรรมชาติมนุษย์นั้นจะสนใจอยู่กับการสื่อความหมายด้วยตัวกลางคือ concept การอ้างเหตุผลหรือการสังเคราะห์ความคิด

ความงามเป็นคุณค่าพิเศษเฉพาะ ไม่เกี่ยวข้องกันกับการตัดสินด้วยเหตุผลอื่นจะเป็นการตัดสินด้วยข้อเท็จจริง หรือด้วยความสัมพันธ์ของความคิดในสิ่งนั้น ๆ ความงามจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินทางคุณค่า ถ้าเราเข้าถึงงานศิลปะหรือธรรมชาติด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ในทางความเกี่ยวข้องกันทางประวัติศาสตร์หรือการจัดประเภทของศิลปะแล้ว เราไม่ได้เข้าถึงงานศิลปะขึ้นนั้นอย่างสุนทรียการรู้ถึงผู้เขียนเวลาที่เขียนอาจจะเป็นสิ่งที่น่าสนใจอยู่บ้าง แต่มันช่างมีผลกระทบที่ห่างไกลจากความซาบซึ้งในความงาม ซึ่งจะได้อีกด้วยการเข้าไปใกล้ชิดกับสิ่งนั้นโดยตรง ถ้าผลกระทบโดยตรงจากศิลปะถึงตัวเราขาดหายไป สิ่ง ๆ นั้นก็ปราศจากความน่าสนใจเราควรที่จะกล่าวกับนักวิจารณ์ศิลปะผู้ทำตัวเป็นนักโบราณคดีว่า ปล่อยแต่ตัวผลงานไว้เถอะแล้วก็เอาเวลาที่ทำออกไปให้พ้น

ที่แท้จริงแล้ว ความจริงก็มีคุณค่าทางสุนทรียะบ้างเหมือนกันแต่มันก็ไม่เป็นสิ่งที่พอเพียงในตัวมันเองในทางสุนทรียศาสตร์ งานที่เป็นการ “เลียนแบบ” สิ่งแท้จริงนั้น ไม่ใช่จะมีคุณค่าทางสุนทรียะเสียทั้งหมด เพราะคุณค่าทางสุนทรียะที่แท้จริงจะต้องเน้นในอารมณ์ความรู้สึกพึงใจประกอบด้วยเป็นสำคัญ วิทยาศาสตร์เป็นการสนองความต้องการทางด้านข้อเท็จจริง และในวิทยาศาสตร์เราจะถามแต่เฉพาะเรื่องความจริงไม่มีอะไรนอกเหนือจากนั้น แต่ศิลปะเป็นการสนองความต้องการทางด้านความเพลิดเพลินพึงใจ เป็นการกระตุ้นผัสสะและจินตนาการ ความจริงทางสุนทรียศาสตร์จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อศิลปะได้เข้าถึงจุดหมายต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนี้เท่านั้น

ความงาม คือ อารมณ์ความรู้สึกพึงพอใจที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะของมันเอง

ความงามเป็นคุณค่า มันไม่ได้เป็นการรับรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง หรือความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริงในสิ่งนั้น ๆ ความงามเป็นอารมณ์ความรู้สึก เป็นความพึงใจของธรรมชาติอันมีลักษณะเป็นอิสระแล้วมีความโน้มเอียงในการรักสวยรักงามของมนุษย์ สิ่ง ๆ หนึ่งไม่สามารถกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งสวยงามถ้ามันไม่ได้ให้ความพึงพอใจกับใครเลย ความงามที่ใคร ๆ รู้สึกเคย ๆ นั้นเป็นคำพูดที่ขัดแย้งในตัวมันเอง

ความรู้สึกพึงพอใจนี้ จะต้องไม่เป็นผลอันเกิดมาจากประโยชน์ของสิ่ง ๆ นั้น หรือของเหตุการณ์นั้น ๆ แต่จะต้องเป็นความพึงพอใจในการรับรู้โดยตรงถึงสิ่ง ๆ นั้น นั่นก็คือความงามเป็นสิ่งที่สูงสุด อันจะก่อให้เกิดความพึงพอใจกับสัญชาตญาณธรรมชาติ ซึ่งก็คือ ความต้องการพื้นฐานทางความงามของจิตมนุษย์นั่นเองความงามจึงเป็นคุณค่าในเชิงบวก เพราะมันเป็นสิ่งที่มีค่าในตัวมันเอง มันให้ความพึงพอใจ ความเพลิดเพลินใจ

อย่างไรก็ดี จำเป็นที่จะต้องมีการแยกให้เห็นความแตกต่างของความพอใจทางด้านผัสสะหรือร่างกาย กับความพึงพอใจทางด้านประสบการณ์ทางสุนทรียะ หรือการรับรู้ถึงความงาม เพราะความพอใจที่เกี่ยวกับทางด้านผัสสะหรือรูปร่าง (physical) นั้นเป็นความพึงพอใจที่มีการยึดถือตัวตนของเราเข้ามาเกี่ยวข้อง ส่วนความพึงพอใจจากประสบการณ์ทางสุนทรียะนั้นเป็นความพึงพอใจกับบริสุทธิ์ปราศจากการยึดถือในตัวเราของเรา เป็นความพึงพอใจที่เรียกว่า disinterested pleasure คือมีความพอใจในสิ่งนั้นในตัวเอง โดยไม่มีความคิดเรื่องตัวตนหรือผลประโยชน์ใด ๆ มาเกี่ยวข้อง George Santayana อธิบายความคิดนี้ว่า ความพอใจที่ไม่ใช่สุนทรียะนั้น จะเน้นในความรู้สึก

พึงพอใจว่าเป็นความพึงพอใจ “ของเรา” เป็นใหญ่ เช่นการทานไอศกรีมเราจะเน้นในความรู้สึกชอบของตัวเองที่ได้รับจากรสหวานของไอศกรีม ส่วนความพึงพอใจทางด้านสุนทรียะนั้นเรามักจะเน้นความรู้สึกพึงพอใจนั้นว่า อยู่ที่ตัววัตถุทางความงามนั้น ๆ (the objectification of pleasure หรือ pleasure objectified) มากกว่า เช่น ดอกไม้สวยเรามักจะนึกว่าความพึงพอใจของเรานั้นอยู่ที่ดอกไม้มากกว่าอยู่ที่ตัวเราเอง

ศิลปะคือการ expression-intuition

ประสบการณ์ทางสุนทรียะนั้น เป็นประสบการณ์โดยตรงทันทีอย่างสมบูรณ์ โดยไม่มีขบวนการของการคิดด้วยเหตุผลเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย สุนทรียศาสตร์ จึงเป็นเรื่องของ intuition คือการรับรู้โดยตรงทันที อย่างไรก็ตาม Croce กล่าวว่า intuition ที่แท้จริงนั้น จะต้องเป็นการ expression ด้วย หมายถึงว่านอกจากจะมีการรับรู้โดยตรงอย่างสมบูรณ์แล้ว จะต้องมีการแสดงออกมาด้วย อะไรก็ตามที่ไม่ได้แสดงตัวมันออกมาในการ expression แล้วไม่เรียกว่าเป็น intuition แต่เป็นเพียงแค่อ้างอิงหรือความรู้สึกเท่านั้น จิตเรามี intuition ก็เมื่อมันสร้างสรรค์หรือ express อะไรออกมา การ express นี้จะครอบคลุมถึงการใช้ถ้อยคำ เส้น สี เสียง แสง เราไม่สามารถกล่าวได้ว่าเรามี intuition โดยที่ไม่มี expression ได้ เราจะพูดได้อย่างไรว่าเรามี intuition ของรูปเรขาคณิต ถ้าเราไม่ได้มีภาพของรูปเรขาคณิตนั้นและสามารถจะวาดมันออกมาได้ในกระดาษหรือกระดานดำได้ เราไม่สามารถแยก expression ออกจาก intuition ได้เพราะ intuition และ expression นั้นเป็นสิ่งที่เดียวกัน ภาพวาด Madonna ของ Raphael ก็คือ intuition ของ Raphael intuition ของ Raphael ก็คือความสามารถของ Raphael ในการเขียน Madonna ลงบนพื้นผ้าใบนั่นเอง ดังนั้น intuition ก็คือ expression นั่นเอง เป็นอิสระจากหน้าที่การคิดด้วยเหตุผล มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่มีการแยกระหว่างความจริงและความไม่จริง

เนื่องจาก intuition ก็คือ expression ดังนั้น ศิลปะ (art) ก็คือ intuition นั่นเอง มีข้อโต้แย้งว่ามี intuition หลาย ๆ อย่างที่ไม่ใช่เป็น intuition ทางศิลปะ ทำให้เกิดความคิดว่า intuition ทางศิลปะ ทำให้เกิดความคิดว่า intuition มีหลายชนิด คือมีคุณสมบัติแตกต่างกัน (qualitative difference) Croce จะอธิบายว่า intuition นั้นเป็นชนิดเดียวกันหมดไม่ว่าจะเป็น intuition ของดนตรีหรือของศิลปะ ถ้าจะมีความแตกต่างก็จะเป็นความแตกต่างทางด้านปริมาณ (quantitative difference) มากกว่า

ที่จริงแล้ว คนทุกคนมี intuition อยู่แล้วอย่างน้อยต่าง ๆ กันไป คนบางคนมี